

WWF

MURA
DRÁVA
DUNA

PARTNERÜNK

EURONATUR

„EURÓPA AMAZONASÁNAK” MEGÓVÁSA

Mura, Dráva, Duna: Folyók a védelem és a pusztulás válaszáján

A MURA, A DRÁVA ÉS A DUNA HATÁROKON ÁTNYÚLÓ FOLYÓK HÁLÓZATA

Élőhely-rehabilitáció a Murán (AT)

© Johann Pfeiler

Fából készült vízi malom a Murán (SI)

© Ecology in Progress

Európai vidra a Murán (HU)

© D.Kaltenegger/4nature

Közel a kihaláshoz: sima tok a Dunán (HU)

© Szellik Endre

Borl vára a Dráva mellett (SI)

© Borut Sturjberger

Gyurgyalg a Dráván (HU)

© Goran Šafarek

Dráva-nap Kaproncán (HR)

© A. Mohl/WWF

Bodrog-fesztivál Monostorszege (RS)

© Mario Romulic, www.romulic.com

Rétisas a Kopácsi-réten (HR)

© Mario Romulic, www.romulic.com

Védett területek hálózata

A tervezett UNESCO Bioszféra Rezervátum tényleges területe és védőzónája (kb. 300.000 ha)

- 1: Natura 2000 terület, Mura, AT
- 2: Natura 2000 terület, Mura, SI
- 3: Natura 2000 terület, Dráva, SI
- 4: Natura 2000 terület, Mura, HU
- 5: Duna-Dráva Nemzeti Park, HU
- 6: Natura 2000 területek, Ormánság, HU
- 7: Veliki Pažut Ornitológiai Rezervátum, HR
- 8: Dráva-Mura Regionális Park, HR
- 9: Kopácsi-rét Natúrpark, HR
- 10: Nemzeti Ökológiai Hálózat, Duna, HR
- 11: Gornje Podunavlje Speciális Természetvédelmi Terület, RS
- 12: Karadjordjevo Speciális Természetvédelmi Terület és Tikvara Natúrpark, RS

■ Vízzerőművek

1 Natura 2000 terület, Mura

Védettség: Natura 2000, tájvédelmi körzet része
Méret: 2.159 ha **Ország:** Ausztria

Az osztrák Natura 2000 terület 34 km hosszan nyúlik a Mura folyó szlovéniai határszakaszán. Ez a terület jelzi a Mura alsó, vízeróművektől mentes szakaszának kezdetét, és egyben Ausztria második legnagyobb ártéri erdeje is itt található. A korábbi szabályozások során több mellékágot is leválasztottak a folyóról, ami csökkentette az élőhelyek változatosságát. A természetközeli állapotokat több EU-támogatást élvező projekt igyekszik helyreállítani.

2 Natura 2000 terület, Mura

Védettség: Natura 2000 **Méret:** 12.767 ha **Ország:** Szlovénia

A szlovéniai Mura, mely részben államhatár Ausztria és Horvátország felé, a Natura 2000 hálózat része és a legnagyobb területű ártéri erdővel rendelkezik Szlovéniában. A horvát határszakasz egyedülálló példa a természetes folyódinamikára, folyamatosan változó kanyarulatokkal és a természetes folyópartban fészkelő partifecske-kolóniákkal. A fából készült vízi malmok a nagy múltra visszatekintő helyi kultúra és a fenntartható folyógazdálkodás jó példái és érdekes turisztikai látványosságok.

3 Natura 2000 terület, Dráva

Védettség: Natura 2000 **Méret:** 9.525 ha
Ország: Szlovénia

A Dráva szlovéniai szakaszának Maribor és Ormoz közötti árterei komolyan megszenvedték az 1970-es és 80-as években épült három hatalmas, vízenergia termelésére szolgáló víztározó hatásait. Az eredeti, víztározók hatásaitól mentes folyómederben ugyanakkor megmaradtak a jellegzetes folyami élőhelyek és fajok. Az „Öreg Dráva” (Stara Drava) ma Natura 2000 védettségét élvez.

4 Natura 2000 terület, Mura

Védettség: Natura 2000, tájvédelmi körzet
Méret: 2.135 ha **Ország:** Magyarország

A Mura magyar-horvát határszakasza az itt található hal-fajok gazdagságáról ismert. A tájvédelmi körzetben, mely egyben Natura 2000 terület, a megfigyelt fajok száma több mint 50. Sok védett emlősfaj, többek között az európai vidra is menedékre lelt a területen. A hódok azt követően, hogy a Mura-Dráva összefolyásánál szabadon engedték őket, az utóbbi 10 évben ismét meghódították a területet.

5 Duna-Dráva Nemzeti Park

Védettség: nemzeti park, Natura 2000, részben Ramsari terület
Méret: 50.441 ha **Ország:** Magyarország

A Duna-Dráva Nemzeti Park 1996-ban jött létre. A Dráva magyar szakaszának teljes hosszát magában foglalja, de ide tartozik a Duna menti Gemenc, és Béda-Karapancsa tájegységek ártéri rendszere is. A hatalmas ártéri erdők és vizenyős területek legalább 110 madárfajnak, többek között gémekeknek, kormoránoknak és jégmadaraknak szolgálnak táplálékkal, és biztonságos fészkelő helyet is biztosítanak. Ez a terület ad otthont a legnagyobb magyarországi fekete golya populációnak is.

8 Dráva-Mura Regionális Park

Védettség: helyi védettségű terület **Méret:** 87.681 ha
Ország: Horvátország

A horvátországi Dráva-Mura Regionális Park a régió legnagyobb összefüggő védett területe. Öt megyén át húzódik a horvát-szlovén határtól egészen a Duna vonaláig. Az európai folyók közül a Dráva kavicsos és homokos partjai és zátonyai szolgálnak a veszélyeztetett kis csérek egyik utolsó fészkelőhelyéül. A folyó meredek partfalai több tízezer pár partifecske is otthont adnak. A környező települések emellett gazdag kulturális örökséggel rendelkeznek. Ennek legkiválóbb példája a Dráva menti Hlebine falu, amely világhírű annak köszönhető, hogy itt bontakozhatott ki a horvát naive művészet.

9 Kopácsi-rét Natúrpark

Védettség: natúrpark, speciális zoológiai rezervátum, Ramsari terület **Méret:** 23.126 ha **Ország:** Horvátország

A Kopácsi-rét Natúrpark 1967-ben jött létre, és a Duna-Dráva torkolata közötti hatalmas ártéri területet foglalja magába, mely évente közel három hónapra víz alá kerül. Itt található a Duna mente legnagyobb és legjobb állapotban megmaradt fűzfaerdei. Az ártereken közel 300 madárfajt jeyeztek fel, többek között 50 pár rétisas is fészkel itt. A Duna-delta után ez a második legfontosabb ívóhely a halak számára a Duna mentén. A Dunán és a Dráván tervezett vízügyi beavatkozások komoly következményekkel járnak a leendő bioszféra rezervátum e kulcsfontosságú területén.

11 Gornje Podunavlje Speciális Természetvédelmi Terület

Védettség: speciális természetvédelmi terület, Ramsari terület
Méret: 19.605 ha **Ország:** Szerbia

A Gornje Podunavlje Speciális Természetvédelmi Terület a Duna bal partján, a Vajdaságban található. Ez a Szerbiában fennmaradt néhány nagyobb ártéri terület egyike, ahol nemrég horogra akadt egy, a kihalás szélére került sima tok egy példánya. A hagyományos gazdálkodási módok, mint a halászat, a mai napig jelentős bevételi forrást nyújtanak a helyi közösségeknek.

TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS KINCSEK

Az Ausztrián, Szlovénián, Horvátországon, Magyarországon és Szerbián átfolyó Dráva, a Mura alsó szakasza, valamint a Dráva torkolat feletti Duna szakasz Európa ökológiailag egyik legegységesebb összefüggő folyórendszere.

A folyók egy 700 kilométeres „zöld övet” formálnak, összekapcsolva az öt ország több mint 1 millió hektáros, természeti és kulturális szempontból különösen fontos területét, így szimbolizálva azok egységét. A terület hamarosan a világon elsőként **Mura-Dráva-Duna Határokon Átnyúló UNESCO Bioszféra Rezervátumként (TBR MDD)** kerül védettség alá.

Ezek a lenyűgöző folyók az emberi beavatkozások ellenére **bámulatos biológiai sokféleségnek** és olyan ritka, természetes élőhelyeknek nyújtanak otthont, mint az ártéri erdők, szigetek, kavics- és homokzátonyok, mellékágak és holtágak. Ezek a ritka élőhelyek biztosítanak otthont Európa legnépesebb rétisas populációjának és más veszélyeztetett fajoknak, például a kis csérnek, a fekete gólyának, a hódnak, a vidrának valamint a kihalás szélén álló halfajnak, a sima toknak. Évente legalább 250 ezer vonuló vízimadár pihen és táplálkozik a folyópartokon.

Kopács-rét Natúrpark: A Duna és a Dráva összefolyása a bioszféra rezervátum középpontjában található

A folyók mentén elterülő több mint **10 védett terület** összefüggő hálózata jelzi a régió ökológiai értékét. Ilyen terület a világhírű Kopács-rét Natúrpark a Duna és a Dráva torkolatánál, a horvát Dráva-Mura Regionális Park, a szerb Gornje Podunavlje Speciális Természetvédelmi Terület, a magyar Duna-Dráva Nemzeti Park, valamint több Natura 2000 terület Szlovéniában és Ausztriában.

A biológiai sokféleség mellett a folyó és árterek létfontosságú az itt élő **közösségek** számára. A helyi halászok megélhetése múlik a halállományon. A kiterjedt árterek csökkentik az árvízveszélyt és hozzájárulnak a jó vízminőséghez. Ez egyaránt

lényeges az ivóvíz, az erdők és a mezőgazdaság szempontjából és rekreációs célokat is szolgál. Az idelátogatók között népszerű a vízitúrázás, a madármegfigyelés, a horgászás és a kerékpáros turizmus.

A terület **kulturális öröksége** magán viseli a keleti és nyugati kultúrák és népcsoportok keveredésének nyomát. Az Ottomán és a Habsburg Birodalmak emléke fellelhető a terület régi városainak építészetében. Horvátokkal, magyarokkal, szerbekkel, de még osztrákok, németek vagy csehek leszármazottaival is találkozni a horvátországi Baranya vagy a szerbiai Vajdaság falvaiban.

„EURÓPA AMAZONASÁT” VESZÉLY FENYEGETI

© Goran Šafarek

A partifecskek csak meredek partfalban tudnak fészkelni

© Goran Šafarek

A küszvágó csérek a folyók kavics- és homokzátonyain költenek

A Mura, a Dráva és a Duna egyedi természeti értékei veszélyben forognak. Ellentmondásos kezelési gyakorlat, mint például a természetes folyószakaszok további szabályozása, kavics és homok kitermelése és új vízerőművek építése fenyegeti a terület ökológiai egységét, biológiai sokféleségét és természeti erőforrásait.

Az EU környezetvédelmi előírásai és a nemzeti szabványok ellenére a vízgazdálkodás még mindig használ **elavult koncepciókat**. Hibás és idejétmúlt gyakorlatot követve újabb tervek vannak vízerőművektől mentes szakaszok szabályozására, valamint a mederből zajló kavics és homokbányászatra.

A hajózási és árvízvédelmi céllal alkalmazott beavatkozások veszélyeztetik a védett területek hálózatát, a határokon átnyúló bioszféra rezervátum ökológiai értékeit és természeti erőforrásait.

A folyószabályozás és a hordalékkotrás pusztító **hatással van a környezetre**: kimélyülnek a folyómedrek, kiszáradnak a mocsarak és az ártéri erdők, megsemmisülnek a természetes folyami élőhelyek, és veszélybe kerülnek a védett fajok. Jól mutatja ezt a drávai partifecske állomány csökkenése.

A felelőtlen vízgazdálkodás a biológiai sokféleség csökkenése mellett **gazdasági károkat** okozhat, amennyiben a talajvízszint csökkenéséhez vezet: ez kedvezőtlenül hat az erdőkre és a mezőgazdaságra.

Az egyenes folyószakaszok növelik a lefolyás sebességét, és nem teszik lehetővé az ártéri vízvisszatartást, a keskeny hullámtér miatt nem jut elegendő hely a folyónak.

A kevésbé szabályozott horvát, magyar és szerb határszakaszok a Duna és a Dráva mentén a leginkább veszélyeztetett területek. A parti kövezések és a mederanyag kitermelése hatással lehet a bioszféra rezervátum magterületére. A szlovén Murát és a horvátországi Drávát vízerőmű-építés terve fenyegeti.

© ZEUS D. Dubrava

A folyóból kitermelt kavics végzetes beavatkozás a természeti környezetre nézve

HATÁROKON ÁTNYÚLÓ BIOSZFÉRA REZERVÁTUM A TERMÉSZETÉRT ÉS AZ EMBEREKÉRT

A határokon átnyúló ökológiai egység megőrzése átgondolt természetvédelmi kezelést igényel.

A tervezett határokon átnyúló UNESCO bioszféra rezervátum egyesíti a Mura-Dráva-Duna régió több mint 13 védett területét és fenntartható módon, közösen kezeli a folyami ökoszisztémát, valamint ösztönzi a régió gazdasági fejlődését.

A bioszféra rezervátumra javasolt terület egy körülbelül **300 000 hektáros mag- és pufferzónából**, illetve egy nagyjából **700 000 hektáros átmeneti zónából** áll. A jogilag védett **magterület**, jelenleg is védett területek hálózatából áll, mely a rezervátum 'ökológiai központja'. Ezt a zónát elsősorban a folyó és annak ártéri területei alkotják, melyeket általában árvízvédelmi töltések határolnak. A magterület fő céljait szolgáló beavatkozások a

természetes élőhelyek és a védett fajok megőrzésére, valamint a már leromlott területek helyrehozására koncentrálnak.

A **pufferzóna** a folyók mentén, az ártéri területeken kívül található. Jellemző rá a művelt területek és falvak mozaikja, de található itt néhány kisebb, elszigetelt védett terület is, például holtágak, halastavak és kisebb mocsarak. Az extenzív gazdálkodási módok, a legeltetés, a szénagyűjtés, a helyi gazdálkodásból származó termékek értékesítése illetve az ökoturizmus egyaránt jellemző ebben a zónában. A külső, **átmeneti zóna** biztosítja a pufferzóna számára a helyi gazdasági és tudományos hátteret.

EURÓPA LEGNAGYOB B VÉDETT FOLYAMI TERÜLETE

összesen több mint
1 millió hektáros.

KÖZÖS SZEMLÉLETEN ALAPUL

a nemzetközi megállapodások és
helyi együttműködések sikere.

AZ ELSŐ ÖT ORSZÁGOT ÉRINTŐ

védett terület a világon.

ISMERTETŐ

Három alapvető funkciójuk van a bioszféra rezervátumoknak:

- az ökoszisztéma megőrzése,
- a régió fejlesztése társadalmilag, gazdaságilag és ökológiailag fenntartható módon,
- az oktatás, a kutatás és a természetvédelmi monitorozás ösztönzése

Nemzetközileg az UNESCO által elismert területek, nemzeti kormányok által kerülnek kijelölésre, és az adott ország rendelkezései vonatkoznak rá. A bioszféra rezervátumok alapítása az UNESCO 1970-ben indított „Ember és a bioszféra” (MAB) programjával kezdődött. Jelenleg 621 bioszféra rezervátum található 117 országban, ezek közül mindössze tizenkettő érint két országot, egy pedig három országot.

ZÖLD ÚT A HATÁROKON ÁTNYÚLÓ BIOSZFÉRA REZERVÁTUMNAK

A WWF és az EuroNatur, valamint természetvédelmi partnereik és szövetségeseik arra törekednek, hogy létrejöjjön az ötoldalú Mura-Dráva-Duna Határokon Átnyúló UNESCO Bioszféra Rezervátum (TBR MDD).

Gödöllőn, 2011. márciusában a horvát, magyar, osztrák, szerb és szlovén **környezetvédelmi miniszter** közös nyilatkozatot írt alá a rezervátum megalapításának érdekében, ami a határokon átnyúló együttműködés jelentős lépése volt.

A **közös nyilatkozat** alapja egy előzetes, 2009-ben aláírt kétoldali megállapodás volt Horvátország és Magyarország között.

Az **EU Környezetvédelmi Biztosa**, Janez Potočnik is támogatta a kezdeményezést, mert szívesen illeszkedik az EU, valamint az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv biológiai sokféleséggel kapcsolatos céljaihoz.” A kezdeményezés része az EU Duna Régió Stratégiájának, amely a jövőbeli EU-támogatási elvek régiós bázisa.

A JÖVŐKÉP – ÉLŐ FOLYÓK A TERMÉSZETÉRT ÉS AZ EMBEREKÉRT

Eljött az idő, hogy ismét felfedezzük kapcsolatunkat a természettel. Azon kívül, hogy a Mura, a Dráva és a Duna folyók természeti állapotát javítani akarjuk, a helyi közösségek természetbarát fejlesztési lehetőségeit is fel szeretnénk tárni. Képzeljünk el egy élő folyót mesés szigetekkel, természetes vízpartokkal, kavics- és homokzátanyokkal, vadregényes mellékágakkal, ősergő fákban gazdag ártéri erdővel. A zavartalan körülmények gazdag madárvilágának szemléletes példányai a sekély vízben halakra leső fekete gólyák, a rovarok ezreit elkapó partifecskek, és a méltóságteljesen keringő rétisasok. A Mura-Dráva-Duna határon átnyúló bioszféra rezervátumban az egészséges természeti környezetben az emberek fenntartható életvitelére is van lehetőség helyi erőforrásokra épülő gazdálkodással, ahol a különböző országok népeinek változatos kultúrája erős alapokat ad. Ehhez arra van szükség, hogy folyóinkat és vizes élőhelyeinket közelebb hozzuk a mindennapok emberéhez.

INTÉZKEDÉSEK

A kijelölés elérése érdekében

- 2009 – 2015 Öt nemzet nevez az UNESCO-nál a TBR MDD kijelölésére
- 2016. június Az UNESCO hivatalossá teszi az öt országon átnyúló rezervátum kijelölését
- 2016. szeptember Az 5 ország ünnepélyesen megnyitja a TBR MDD rezervátumot, és megegyezik a további együttműködéssel és a közös kezeléssel kapcsolatban

A vízgazdálkodás megváltoztatása

- A folyógazdálkodás átalakítása ökológiai szempontok beépítésével
- A kavics- és homokkitermelés leállítása
- A leromlott folyószakaszok és árterek helyreállítása
- A dubravai erőmű csúcsrajáratásos üzemmódjának beszüntetése a Dráván
- A régió további vízerőmű-építési terveinek elvetése a Mura és a Dráva mentén

2011. március: közös megállapodás mind az öt ország részvételével

	A projektben résztvevő szervezetek:									

A WWF természetvédelmi munkáját az „Európa Amazonasa” megőrzéséért a MAVA Foundation, az Asamer Holding és a The Coca-Cola Company támogatja.

Szeretnél többet megtudni a WWF munkájáról? Látogass el a honlapra: www.amazon-of-europe.com, és Facebook oldalunkra: www.facebook.com/AmazonOfEurope | amazonofeuropa.blogspot.com

© Goran Šafarek

Impresszum: WWF Ausztria, Ottakringer Str. 114-116, 1160 Bécs, telefon: +43 1 488 17-0; ZVR. Nr.: 751753867, DVR: 0283908.
 Szöveg: Arno Mohl, Tanja Nikowitz. További szerkesztők: Antal Alexa, Bera Márta, Szabó Dóra, Molnár-Baji Éva, Gruber Tamás.
 Fordítás: Gáspár-Papanek Zsófia; magyarországi kontakt: Gruber Tamás, tamas.gruber@wwf.hu
 Design: message – Marketing- & Communications GmbH. Nyomda: Janetschek GmbH.
 Borító: © Goran Šafarek.
 Kérjük támogasd a WWF-et: Adószámunk: 18226814-2-42.

100%
FSC-Papír

